

Međunarodni sud za krivično
gonjenje osoba odgovornih za
teška kršenja međunarodnog
humanitarnog prava počinjena na
teritoriji bivše Jugoslavije od
1991. godine

Predmet br. IT-95-5/18-T
Datum: 2. novembar 2009.
Original: engleski

PRED PRETRESNIM VIJEĆEM

U sastavu: sudija O-Gon Kwon, predsjedavajući
sudija Howard Morrison
sudija Melville Baird
sudija Flavia Lattanzi, rezervni sudija

Sekretar: g. John Hocking

Odluka od: 2. novembra 2009.

TUŽILAC

protiv

RADOVANA KARADŽIĆA

**JAVNO S
POVJERLJIVIM DODATKOM A**

**ODLUKA PO ŠESTOM ZAHTJEVU TUŽILAŠTVA ZA PRIHVATANJE IZJAVA
UMJESTO ISKAZA *VIVA VOCE* NA OSNOVU PRAVILA 92bis: SVJEDOCI KOJI
SU BILI TAOCI**

Tužilaštvo:

g. Alan Tieger
gđa Hildegard Uertz-Retzlaff

Optuženi:

g. Radovan Karadžić

OVO PRETRESNO VIJEĆE Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine (dalje u tekstu: Međunarodni sud) rješava po "Šestom zahtjevu tužilaštva za prihvatanje izjava umjesto iskaza *viva voce* na osnovu pravila 92*bis*: svjedoci koji su bili taoci", podnesenom 29. maja 2009. (dalje u tekstu: Zahtjev) i ovim donosi odluku u vezi s tim.

1. Proceduralni kontekst i argumenti

1. U Zahtjevu, Tužilaštvo (dalje u tekstu: tužilac) traži prihvatanje izjava 12 svjedoka na osnovu pravila 92*bis* Pravilnika o postupku i dokazima Međunarodnog suda (dalje u tekstu: Pravilnik).¹ Tužilac tvrdi da su predloženi dokazi relevantni za krivično djelo uzimanja talaca za koje se optuženi tereti po tački 11 Treće izmijenjene optužnice (dalje u tekstu: Optužnica).² On tvrdi da predloženi iskazi imaju dokaznu vrijednost i da su pouzdani budući da su izjave tih svjedoka "dosljedne i potkrijepljene drugim dokazima, uključujući iskaze svjedoka *viva voce*".³ Tužilac dalje tvrdi da su predloženi iskazi prikladni za prihvatanje u pismenom obliku; radi se o iskazima o "bazi zločina" kojima se ne dokazuju djela i ponašanje optuženog.⁴ Pored toga, tužilac tvrdi da će prihvatanje tih iskaza putem pravila 92*bis* znatno ubrzati ovaj postupak i neće nanijeti nepravičnu štetu optuženom.⁵ On tvrdi da, s obzirom na prirodu predloženih iskaza, "pravo na unakrsno ispitivanje ima manju težinu od interesa za efikasno i ekspeditivno vođenje sudskog postupka".⁶

2. Pretresno vijeće napominje da, kada je riječ o pismenoj izjavi jednog od predloženih svjedoka na osnovu pravila 92*bis*, KDZ103 (Joseph Gelissen), tužilac pokušava uvesti izjavu tog svjedoka u cijelosti, izuzev dviju rečenica, koje mogu biti navedene kako slijedi: (i) "Vidjeli smo na televiziji Karadžićevu izjavu u kojoj kaže da će on, ukoliko dođe do napada NATO-a, smatrati UN neprijateljem", koja se nalazi na stranici 3 (0037-1990), paragraf 2 izjave; i (ii) "Čuli smo na televiziji da je Karadžić rekao da će svo osoblje UN-a biti oslobođeno prije kraja sedmice", koja se nalazi na stranici 7 (0037-1994), paragraf 10.⁷ U

¹ Zahtjev, par. 1.

² Zahtjev, par. 2, 14.

³ Zahtjev, par. 2, 15.

⁴ Zahtjev, par. 2, 7, 11.

⁵ Zahtjev, par. 2.

⁶ Zahtjev, par. 23.

⁷ Zahtjev, povjerljivi Dodatak A.

vezi s jednim drugim predloženim svjedokom na osnovu pravila 92bis, KDZ395 (Janusz Kalbarczyk), tužilac pokušava uvesti izjavu svjedoka u cijelosti, izuzev dijela sedme rečenice u paragrafu 2 na stranici 5 (0035-624), koja uključuje riječi "koje su Karadžić i Mladić često posjećivali. Tako je rekao oficir VRS-a koji nas je čuvao".⁸

3. Tužilac uvažava činjenicu da nijedan od tih svjedoka nije ranije svjedočio pred Međunarodnim sudom i da nijedna od njihovih izjava ne sadrži potvrde propisane pravilom 92bis(B) Pravilnika.⁹ Tužilac traži privremeno prihvatanje izjava i povezanih dokaznih predmeta, i "ponovo će podnijeti [te] izjave u skladu sa svim formalnostima propisanim pravilom 92bis kada Pretresno vijeće izda nalog kojim se odobrava privremeno prihvatanje tih izjava".¹⁰

4. Poslije podnošenja zahtjeva optuženog za produženje roka da odgovori, između ostalog, na Zahtjev, Vijeće mu je odobrilo dva produženja roka i naložilo mu da odgovori na Zahtjev najkasnije do 16. jula 2009.¹¹ Međutim, optuženi je 8. jula 2009. podnio svoj "Zbirni odgovor" na sve zahtjeve na osnovu pravila 92bis, protiveći se podnescima na osnovu pravila 92bis za sve svjedoke, tražeći da unakrsno ispita svakog svjedoka i sugerišući Vijeću da odgodi donošenje odluka po svim pitanjima u vezi s pravilom 92bis do kraja dokaznog postupka tužioca.¹² Na statusnoj konferenciji 23. jula 2009., pretpretresni sudija je saopštio optuženom da će Pretresno vijeće donijeti odluke po zahtjevima na osnovu pravila 92bis, ali da on može odgovoriti na svaki pojedini zahtjev u bilo koje vrijeme prije donošenja odluka.¹³ Tokom pretpretresne konferencije koja je održana 6. oktobra 2009., pretpretresni sudija je obavijestio optuženog o tome da će odluke po zahtjevima na osnovu pravila 92bis biti donesene tokom narednih nekoliko sedmica i dodao da, ukoliko Vijeće prihvati iskaz nekog svjedoka na osnovu pravila 92bis, čiji bi iskaz optuženi želio dopuniti vlastitom izjavom na osnovu pravila 92bis, on može podnijeti zahtjev u tom smislu.¹⁴ Optuženi nije dostavio nikakav daljnji odgovor na Zahtjev.

⁸ Zahtjev, povjerljivi Dodatak A.

⁹ Zahtjev, par. 6.

¹⁰ Zahtjev, par. 6.

¹¹ Zahtjev za produženje roka za odgovor na zahtjeve na osnovu pravila 92bis, 8. juni 2009., par. 5; Nalog poslije sastanka na osnovu pravila 65ter i Odluka po zahtjevima za produženje roka, 18. juni 2009., par. 4, 18(B); Odluka po zahtjevu optuženog za odobrenje da uloži žalbu na Odluku o produženju roka, 8. juli 2009., par. 18

¹² Zbirni odgovor na zahtjeve na osnovu pravila 92bis, par. 3, 6.

¹³ Statusna konferencija, T. 370 (23. juli 2009.).

¹⁴ Pretpretresna konferencija, T. 489-490 (6. oktobar 2009.).

5. Tužilac je 31. avgusta 2009. dostavio "Podnesak tužioca na osnovu pravila 73bis(D)" (dalje u tekstu: Podnesak na osnovu pravila 73bis), u kom je predložio smanjenje broja svjedoka koje će pozvati i odredio neke druge svjedoke kao "rezervne" svjedoke.¹⁵ Prema Podnesku na osnovu pravila 73bis, nije promijenjen status nijednog od 12 svjedoka navedenih u Zahtjevu.¹⁶ "Drugi podnesak tužioca na osnovu pravila 73bis(D)", dostavljen 18. septembra 2009., takođe nije izmijenio status svjedoka na koje se odnosi Zahtjev.¹⁷ Na pretpretresnoj konferenciji, Pretresno vijeće je donijelo odluku o primjeni pravila 73bis Pravilnika, u kojoj je prihvatilo prijedloge tužioca za reduciranje njegovog dokaznog postupka i naložilo, na osnovu pravila 73bis(D), da tužilaštvo ne može izvoditi dokaze u vezi s mjestima zločina i incidentima koje je identifikovalo.¹⁸ Poslije usmene odluke uslijedila je pismena odluka od 8. oktobra 2009.¹⁹ Budući da ova odluka nije imala za posljedicu izmjenu statusa ijednog od svjedoka, Pretresno vijeće mora utvrditi da li su iskazi 12 svjedoka prihvatljivi na osnovu pravila 92bis.

II. Diskusija

6. Pretresno vijeće je 15. oktobra 2009. donijelo "Odluku po Trećem zahtjevu tužilaštva za prihvatanje izjava i transkripata iskaza umjesto svjedočenja *viva voce* na osnovu pravila 92bis (svjedoci za grad Sarajevo)" (dalje u tekstu: Odluka po trećem zahtjevu), u kom je u opštim crtama navelo mjerodavno pravo za zahtjeve na osnovu pravila 92bis. Vijeće ovdje neće ponovo razmatrati mjerodavno pravo, ali upućuje na relevantne paragrafe Odluke po Trećem zahtjevu.²⁰

7. Iskazi svih 12 svjedoka koji su predloženi u Zahtjevu za uvrštavanje u spis na osnovu pravila 92bis Pravilnika sažeto su prikazani i razmotreni u daljnjem tekstu. Kada je riječ o izjavama svjedoka KDZ112, KDZ196 i KDZ259, kojima su odobrene zaštitne mjere,²¹ sažeci njihovih predloženih iskaza navedeni su u povjerljivom Dodatku A ovoj odluci.

A. Sažeci predloženih iskaza

¹⁵ Podnesak na osnovu pravila 73bis, par. 6, 11.

¹⁶ V. Dodatak A Podnesku na osnovu pravila 73bis.

¹⁷ V. Drugi podnesak tužioca na osnovu pravila 73bis(D), 18. septembar 2009., povjerljivi Dodatak A.

¹⁸ Pretpretresna konferencija, T. 467–468 (6. oktobar 2009.).

¹⁹ Odluka o primjeni pravila 73bis, 8. oktobar 2009.

²⁰ Odluka po trećem zahtjevu, par. 4-11.

²¹ Odluka po zahtjevu za zaštitne mjere i obavještenjima, 14. avgust 2009.

8. Joseph Gelissen je bio major u nizozemskoj vojsci koji je bio stacioniran na Grbavici u sastavu Vojnih posmatrača Ujedinjenih nacija (dalje u tekstu: UNMO). On je bio dio tima SG-1 koji je patrolirao gradom, provjeravajući upotrebu ili zamjenu teške artiljerije Vojske Republike Srpske (dalje u tekstu: VRS). U svojoj pismenoj izjavi, Joseph Gelissen opisuje događaje neposredno prije i nakon što je zatočen. Dana 26. maja 1995., pripadnici VRS-a odveli su Josepha Gelissena i druge vojne posmatrača UN-a na Pale gdje su ih zatočili sa ostalim vojnim posmatračima UN-a i kazali im da će biti korišteni kao živi štit u slučaju da NATO naredi daljnje vazdušne udare protiv bosanskih Srba. Tokom tog perioda, Joseph Gelissen imao je više razgovora sa kapetanom Radovanom Vojvodićem a paljanska televizija je nekoliko puta snimala maltretiranje vojnih posmatrača UN-a. Dana 28. juna 1995., Joseph Gelissen i drugi vojni posmatrači UN-a pušteni su na slobodu poslije sastanka sa potpredsjednikom Republike Srpske, Nikolom Koljevićem.

9. KDZ104 (Aleksandr Višnjevski) bio je elektroinženjer koji je bio raspoređen u 1. četu 240. bataljona Ukrajinske vojske stacioniranog u Sarajevu. Aleksandr Višnjevski je izjavio da su 25. maja 1995., njega i ostale vojnike presreli srpski vojni policajci i naredili im da predaju sve svoje oružje. Dotični vojnici su prebačeni u Banju Luku gdje su proglašeni ratnim zarobljenicima. Aleksandr Višnjevski je napomenuo da je tokom njihovog zarobljeništva glavna osoba bio izvjesni Veličko. Jedan policajac rekao je Aleksandru Višnjevskom da su uzeti za taoce kako bi poslužili kao živi štit u slučaju daljnjeg bombardovanja od strane NATO-a. On je zadržan u Banjoj Luci do 6. juna 1995., kada je pušten na slobodu, zajedno s ostalim svjedocima.

10. KDZ119 (Hugh Nightingale) bio je poručnik u britanskoj vojsci, raspoređen na goraždansko područje. Hugh Nightingale je izjavio da je poslije bombardovanja Pala od strane NATO-a od njega zatraženo da se sastane sa lokalnim komandantom VRS-a u štabu VRS-a. Na tom sastanku, komandant VRS-a rekao je Hughu Nightingaleu da on i ostali vojnici moraju da napuste svoje Posmatračko mjesto (dalje u tekstu: PM) i da će ih VRS prebaciti na sigurno mjesto. Kada je Hugh Nightingale odbio da krene sa pripadnicima VRS-a, taj komandant mu je rekao da može krenuti "sa pucnjavom ili bez nje". Hugh Nightingale je sa ostalim vojnicima zatim odvedeni u Višegrad gdje im je jedan pukovnik VRS-a po imenu "Fortula" potvrdio da su ti vojnici sada taoци nakon čega su odvedeni u kasarnu. Hugh Nightingale je tokom tog perioda dao intervju novinarima. Sedmog dana te teške situacije, Hugh Nightingale i ostali zatočeniци prebačeni su na granicu gdje su sreli jednog čovjeka za

koga Nightingale navodi da se zvao g. Stanišić i za koga je on shvatio da je srpski ministar unutrašnjih poslova. Vojnici su potom odvedeni u Novi Sad i pušteni na slobodu.

11. KDZ148 (Gunnar Westlund) bio je major u švedskoj vojsci koji je bio raspoređen u Sektor Sarajevo, tim SS1 u Kasindolu. Gunnar Westlund je izjavio da su pripadnici VRS-a 25. maja 1995. naredili njemu i pripadnicima njegovog tima UNMO-a da pođu sa njima. Oni su odvedeni na Grbavicu gdje su držani u podrumu jedne zgrade i bili prisiljeni da se presvuku u civilnu odjeću. Vojni posmatrači UN-a su zatim prebačeni na skijalište Jahorina. Jedan pripadnik VRS-a primorao je Gunnara Westlunda da putem radija kontaktira svoj štab kako bi ih obavijestio o njihovom očekivanom odredištu i o tome da će, ukoliko NATO ne obustavi vazdušne napade, vojni posmatrači UN-a biti pogubljeni. Gunnar Westlund je zatim odveden u centar radio-veze gdje mu je, prilikom nadlijetanja aviona NATO-a, naređeno da izađe napolje. Na kraju, Gunnar Westlund i neki drugi pripadnici UNMO-a prebačeni su na Pale gdje su pušteni na slobodu.

12. KDZ213 (Griffiths Ewans) bio je državljani Ganec stacioniran na Palama kao vojni posmatrač UN-a, koji je bio zadužen da nadgleda punktove za prikupljanje oružja. Griffiths Evans je izjavio da su oko podneva 26. maja 1995. on i pripadnici njegovog tima bili zatočeni od strane nekoliko pripadnika VRS-a. Jedan pripadnik VRS-a kontaktirao je radio-vezom štab UNMO-a i rekao im da će, ukoliko se "štab u Sarajevu ne sastane s generalom Smithom da zaustavi vazdušni napad, onda [njihovi] životi biti u opasnosti". Pripadnici VRS-a zatim su odveli zatočenike u kasarnu Koran na Palama, gdje su neki od vojnih posmatrača UN-a bili lisicama vezani za jarbole od zastava i skladišta municije. Griffiths Ewans odveden je u štab kasarne Koran, gdje su ga lisicama vezali za jarbol od zastave ispred štaba. Dok se nalazio u kasarni Koran, predstavljen je kapetanu Vojvodiću i majoru Batiniću, koji su pokušali da uvjere zatočenike da će njihove muke ubrzo biti okončane. Kasnije, Griffiths Evans je bio odveden na most koji vodi na Pale i prisiljen da da izjavu za štampu o tome da civili stradaju tokom napada NATO-a. Dana 17. juna 1995., Evansa je pozdravio Nikola Koljević i kasnije tog dana je pušten na slobodu.

13. KDZ253 (Marcus Helgers) bio je kapetan u nizozemskom ratnom vazduhoplovstvu i bio je stacioniran blizu Kasindola, južno od Sarajeva, kao vojni posmatrač UN-a. U svojoj pismenoj izjavi, Marcus Helgers je izjavio da je 26. maja 1995. zatočen zajedno sa drugim vojnicima koji su bili raspoređeni na isto posmatračko mjesto. Odvezli su ih na Grbavicu

gdje su ih prisilili da se presvuku u civilnu odjeću. Zatim su odvedeni na Pale i zadržani u radarskoj stanici na Jahorini. Bili su prisiljeni da kontaktiraju svoje štabove i kažu im da će VRS ubiti neke od njih ukoliko NATO nastavi s vazдушnim napadima. Marcus Helgers je izjavio da je glavni oficir u kasarni bio kapetan Vojvodić. Tokom svog zarobljeništva, Marcus Helgers imao je sastanak s Nikolom Koljevićem i "Miloševićevim šefom bezbjednosti". Njihovo puštanje na slobodu 16. juna 1995. nadgledao je potpukovnik Inđić.

14. KDZ279 (Jonathon Riley) bio je potpukovnik u jedinici Velških kraljevskih strijelaca u sastavu mirovne misije Ujedinjenih nacija (dalje u tekstu: UN) i bio je stacioniran u Goraždu. U svojoj pismenoj izjavi, Jonathan Riley govori o vojnoj situaciji u vezi s Goraždem i o događajima koji su doveli do njegovog zatočenja. Radomir Furtula, lokalni komandant, rekao mu je da je Ratko Mladić izdao naređenje da će, ukoliko dođe do bilo kakvih daljnjih vazдушnih napada, logor Jonathona Rileya biti granatiran budući da smo "mi (Britanija) država u sastavu NATO-a". Kako navodi Jonathon Riley, tokom maja i juna 1995. zatočena su 33 pripadnika jedinice Velških kraljevskih strijelaca. Jedan Srbin po imenu Brane Šuka, koji je, po riječima Jonathana Rileya, bio podređen direktno Ratku Mladiću, rekao mu je da je Ratko Mladić posjetio to područje tokom perioda u kom su bili zatočeni.

15. Janusz Kalbarczyk bio je pukovnik u poljskom ratnom vazduhoplovstvu, raspoređen na Palama u Sektoru Sarajevo. Janusz Kalbarczyk je izjavio da je 26. maja 1995. ujutro bilo više eksplozija, poslije kojih je došlo do snažne detonacije blizu objekta u kom je bio smješten. Četrdesetak minuta kasnije, automobil u kom su se nalazili jedan srpski policajac i dva vojnika stigao je do objekta u kom su bili smješteni Janusz Kalbarczyk i drugi vojnici kojima su pomenuti ljudi rekli da će, ako bombardovanja nato budu nastavljena, biti ustrijeljeni. Nekoliko sati kasnije, stiglo je još vojnika koji su rekli zatočenicima da se nalaze pod nadzorom VRS-a. Zatočnici su zatim odvedeni u skladište municije blizu Pala, koje je bilo pogodeno tog jutra tokom napada NATO-a. Janusz Kalbarczyka je skoro četiri sata lisicama bio vezan za gromobran, a jedan vojnik VRS-a ga je snimio u tom položaju. Kasnije te večeri, pripadnici VRS-a stavili su mu povez preko očiju i odveli ga do radarske stanice na planini. Janusz Kalbarczyk lisicama je vezan za drugi gromobran i ponovo snimljen prije nego što su ga pripadnici VRS-a odveli na večeru, a zatim su ga odveli u kasarnu na Palama i tamo zatočili. Dok je bio u kasarni, komandant VRS-a obavijestio je Janusza Kalbarczyka da će, ako napadi NATO-a budu nastavljani, zatočnici biti vezani za potencijalne mete. Sljedećeg dana, Janusza Kalbarczyka posjetio je kapetan Vojvodić koji je rekao da će biti veza između

zatočenika i komande VRS-a. Dana 2. ili 3. juna 1995., Ratko Mladić odjeven u civilnu odjeću, posjetio je zgradu u kojoj je svjedok bio zatočen. Janusz Kalbarczyk je izjavio da u to vrijeme nije znao da je to bio Ratko Mladić, ali je kada ga je kasnije vidio na televiziji bio siguran da ih je upravo on posjetio tog dana. Dana 13. juna 1995., Janusz Kalbarczyk i nekoliko drugih vojnih posmatrača UN-a pušteni su na slobodu.

16. KDZ404 (Michael Cornish) bio je narednik u jedinici Velških kraljevskih strijelaca i bio je raspoređen na istočnoj obali Drine u Goraždu. Michael Cornish je izjavio da su njega i pripadnike njegovog tima UNPROFOR-a zaustavili do zuba naoružani ljudi. Pretpostavljeni starješina Michaela Cornisha razgovarao je sa srpskim komandantom, koji mu je rekao da se nalaze na srpskoj teritoriji i da moraju poći sa srpskim vojnicima. Michael Cornish je sa pripadnicima svog tima odveden na posmatračko mjesto VRS-a i bili su razoružani od strane pripadnika VRS-a. Tokom prve noći, vojnici VRS-a razmjestili su tim u više različitih kuća. Sljedećeg dana odvedeni su u Karpace, gdje su grupisani zajedno s ukrajinskim zatočenicima. Zatočenici su premješteni nekoliko puta prije nego što su u Novom Sadu pušteni na slobodu.

B. Analiza na osnovu pravila 92bis(A)

17. Kada je riječ o prihvatljivosti pismenih iskaza svjedoka navedenih u Zahtjevu, Pretresno vijeće se uvjerilo da su predloženi iskazi 12 svjedoka relevantni za tačku 11 Optužnice, a posebno za paragrafe 83–87 Optužnice. Nadalje, pod uslovom da potvrde budu naknadno dostavljene, sve izjave svjedoka date su tužiocu ili pravosudnim vlastima bilo u Francuskoj bilo u Ukrajini. Tokom perioda u kom su izjave davane u Francuskoj i Ukrajini, bili su prisutni viši članovi tužiočevog tima. Pretresno vijeće se uvjerilo da dotične izjave imaju dokaznu vrijednost.

18. Pretresno vijeće smatra da sljedeći faktori govore u prilog prihvatanju iskaza putem pravila 92bis. Uvidom u izjave svjedoka pokazuje da se iskazi svih tih svjedoka tiču jednog broja sličnih događaja. Na primjer, svi svjedoci govore o tome kako su bili zatočeni od strane pripadnika VRS-a, o kasnijem zatočenju, kao i o uslovima života dok su bili zatočeni. Pored toga, iskazi 12 svjedoka tiču se uticaja krivičnih djela na žrtve, to jest, predstavljaju iskaze o "bazi zločina"; 11 od 12 predloženih izjava svjedoka dali su vojnici koji su bili zatočeni u vrijeme dok su trajala bombardovanja od strane NATO-a i korišteni su kao živi štit.

Dvanaestu izjavu dao je jedan oficir, Jonathan Riley, koji sam nije bio zatočen ali govori o okolnostima vezanim za navodno uzimanje talaca.

19. Pored toga, Pretresno vijeće smatra da su svih 12 iskaza svjedoka kumulativni. Prvo, 12 iskaza svjedoka kumulativno je u odnosu na iskaze KDZ441, KDZ384 i KDZ182, od kojih se očekuje da pristupe Vijeću kao svjedoci na osnovu pravila 92ter.²² Drugo, iskazi 12 svjedoka su međusobno kumulativni. Naime, iskaz Aleksandra Višnjevskog je kumulativan u odnosu na iskaze Hugh Nightingalea, Jonathana Rileya i Michaela Cornisha,²³ iskaz KDZ196 je kumulativan u odnosu na iskaze KDZ259 i KDZ112, a iskaz Marcusa Helgersa je kumulativan u odnosu na iskaze Josepha Gelissena i Gunnera Westlunda.²⁴

20. Pretresno vijeće se takođe uvjerilo da se iskazima 12 svjedoka ne dokazuju djela i ponašanje optuženog, niti bilo koja djela i ponašanje kojima se dokazuje da je optuženi učestvovao u udruženom zločinačkom poduhvatu za koji se tereti u Optužnici. Predmetni iskazi, kako je gore bilo riječi, odnose se na bazu zločina.

21. Međutim, Pretresno vijeće napominje da se u određenim dijelovima iskaza dva svjedoka pominju pojedinci, za čija se djela i ponašanje može smatrati da su bili u bliskoj vezi s optuženim. U svojoj izjavi, Hugh Nightingale kaže: "Kada smo došli na granicu pokupili smo neke francuske legionare i tamo smo sreli g. Stanišića koji je, kako sam shvatio, srpski ministar unutrašnjih poslova". I Jonathon Riley i Janusz Kalbarczyk pominju Ratka Mladića, i izričito ga dovode u vezu s lokacijama na kojima su bili zatočeni. Vijeće ne smatra da su te konkretne reference dovoljne da spriječe prihvatanje pismenih iskaza tih svjedoka ili dijelova njihovih iskaza, na osnovu pravila 92bis. Međutim, oni će biti razmotreni prilikom utvrđivanja koga treba staviti na raspolaganje za unakrsno ispitivanje.

22. Na osnovu gorenavedene analize kriterijuma iz pravila 92bis(A)(i), iako predloženi iskazi mogu biti prihvatljivi, u ovom konkretnom slučaju, nekoliko faktora takođe govori protiv njihove prihvatljivosti, odnosno: (i) predloženi dokazi nisu ranije podvrgnuti sudskom ispitivanju; (ii) postoji opšti javni interes za to da određena količina dokaza kojima se

²² Pretresno vijeće napominje da nije u poziciji da procijeni da li su iskazi 12 svjedoka kumulativni u odnosu na iskaz KDZ368 s obzirom na veoma široko objašnjenje iskaza KDZ368 u vezi s navodnim uzimanjem talaca koje je pruženo na Spisku svjedoka tužilaštva na osnovu pravila 65ter.

²³ Zahtjev, povjerljivi Dodatak A.

²⁴ Zahtjev, povjerljivi Dodatak A.

dokazuje navodno uzimanje talaca bude predočena u sudnici; i (iii) tim iskazima može se dokazivati neko "aktuelno ili ključno pitanje između strana u postupku".

23. U tom pogledu, Vijeće napominje da iskazi 12 svjedoka nisu ranije predočeni na Međunarodnom sudu, i da Međunarodni sud nije prije razmatrao optužbu o uzimanju vojnika UN-a za taoce, uključujući njihovo korištenje kao živih štitova.²⁵ Uvid u sažetke na Spisku svjedoka tužilaštva na osnovu pravila 65ter onih svjedoka za koje je tužilac naznačio da će *viva voce* ili na osnovu pravila 92ter dati iskaz u vezi s tačkom 11, pokazuje da je samo jedan od njih, KDZ441, bivši vojnik koji je stvarno bio zatočen. Ostali svjedoci daće iskaze o brojnim drugim pitanjima, uključujući navode o uzimanju talaca. Stoga se može očekivati da će tužilac izvesti manje dokaza "u sudnici" u vezi sa stvarnim događajima vezanim za uzimanje talaca. Ova karakteristika Zahtjeva, to jest, to da iskazi 12 svjedoka po svemu sudeći dovode do prevage dokaza kojima se potkrepljuju događaji o kojima ovaj Međunarodni sud još nije presudio, navodi Vijeće na zaključak da postoji opšti javni interes za to da se neki od tih svjedoka lično pojave. Pored toga, budući da iskazi tih svjedoka, po svemu sudeći, čine znatan dio dokaza koje će tužilac predočiti kao potkrepu svojim navodima da je počinjeno krivično djelo uzimanja talaca, za te dokaze može se smatrati da su ključni za tezu tužilaštva.

24. Međutim, izuzev iskaza Janusza Kalbarczyka, Vijeće smatra da su, kada se sve sabere i oduzme, pismeni iskazi preostalih 11 predloženih svjedoka na osnovu pravila 92bis prihvatljivi na osnovu pravila 92bis(A). U vezi s Januszom Kalbarczykom, on u svojoj izjavi pruža informacije o korištenju i snimanju osoblja UN-a kao talaca i uslovima s kojima su se suočili. On takođe govori o tome kako je vidio Ratka Mladića u bazi u kojoj je bio zatočen. Kada uporedi iskaz ovog svjedoka s iskazima drugih 11 svjedoka, Vijeće smatra da Janusz Kalbarczyk pruža sveoubuhvatan iskaz o događajima kojima se dokazuju navodi u tački 11. Stoga, i u svjetlu druge potencijalno ograničene količine dokaza "uživo" koji će biti predočeni u vezi s tačkom 11, postoji opšti javni interes za to da iskaz Janusza Kalbarczyka bude

²⁵ Na MKSJ-u je bilo drugih predmeta u vezi s taocima, ali se oni nisu bavili uzimanjem osoblja UN-a za taoce, v. *Tužilac protiv Kordića i Čerkeza*, predmet br. IT-95-14/2-T, Presuda, 26. februar 2001.; *Tužilac protiv Blaškića*, predmet br. IT-95-14-T, Presuda, 3. mart 2000. Na Specijalnom sudu za Sijera Leone nedavno je bio jedan predmet koji se bavio navodom da su pripadnici mirovnih snaga uzimani za taoce i u kojima je zaključeno da optuženi nisu krivi budući da optuženi, vojnici Revolucionarnog ujedinjenog fronta, nisu nikada nekoj trećoj strani iznosili prijetnju protiv talaca da bi tu stranu primorale na neko djelovanje; *Tužilac protiv Sesaya i drugih*, predmet br. SCSL-04-15-T, Presuda, 2. mart 2009., par. 1969.

saslušan *viva voce*. Stoga će Vijeće odbiti Zahtjev u dijelu u kom se odnosi na ovog svjedoka. Pored toga, Vijeće smatra da bi bilo poželjno da iskaz KDZ441 bude saslušan *viva voce*.

C. Analiza na osnovu pravila 92bis(C)

25. Vijeće podsjeća da, u vezi s pismenim iskazima koji su prihvatljivi na osnovu pravila 92bis, ono ima diskreciono ovlaštenje da naloži svjedocima da pristupe radi unakrsnog ispitivanja; ukoliko tako odluči, primjenjuju se odredbe pravila 92ter;

26. Optuženi je najavio svoju namjeru da u potpunosti osporava tačku 11.²⁶ Međutim, Vijeće napominje da, prilikom ocjenjivanja da li bi od svih ili samo nekih od 11 svjedoka čije su pismene izjave prihvatljive na osnovu pravila 92bis trebalo tražiti da pristupe radi unakrsnog ispitivanja, nije imalo priliku da razmotri suštinski odgovor optuženog. Vijeće je stoga uzelo u obzir kriterijume koji se odnose na pravilo 92bis(C) utvrđene u praksi Međunarodnog suda i navedene u Odluci po trećem zahtjevu.²⁷ Konkretno, Vijeće je razmotrilo da li su su dotični iskazi: (i) kumulativni; (ii) vezani za bazu zločina; (iii) da li se tiču nekog "aktuelnog i značajnog pitanja između strana"; i (iv) opisuju li djela i ponašanje neke osobe za čija se djela i ponašanje optuženi tereti odgovornošću, i u kojoj mjeri su djela i ponašanje tih osoba u bliskoj vezi s optuženim.

27. Nakon što je razmotrilo sve pismene iskaze, i imajući u vidu znatne sličnosti između svakog od iskaza svjedoka, Pretresno vijeće konstatuje da faktori koji govore u prilog i protiv pozivanja 11 svjedoka radi unakrsnog ispitivanja podjednako važe za njihove izjave. Međutim, Vijeće je mišljenja da bi, kako bi ispunilo svoje obaveze na osnovu člana 20 Statuta Međunarodnog suda, nekoliko svjedoka trebalo biti stavljeno na raspolaganje radi unakrsnog ispitivanja.

28. Stepen kumulativnosti u odnosu na preostalih 11 svjedoka čini nerazumnim da se od svih njih traži da pristupe radi unakrsnog ispitivanja. Stoga je Vijeće, primjenjujući svoje diskreciono ovlaštenje na osnovu pravila 92bis(C), odlučilo da odabere razuman broj svjedoka koji predstavljaju "reprezentativni uzorak" preostalih svjedoka. Vršeci taj izbor, Vijeće je izvršilo uvid, na primjer, u nacionalnost svjedoka i jedinicu u kojoj je svjedok bio raspoređen u Sarajevu ili njegovoj okolini i konkretno iskustvo svakog svjedoka kako se ono

²⁶ V. u opštem smislu Odluka po žalbi na Odluku Pretresnog vijeća po preliminarnom podnesku za odbacivanje tačke 11 zbog nenadležnosti, 9. juli 2009.

tiče navoda u tački 11, uključujući to gdje je svjedok bio zatočen i šta se dešavalo tokom njegovog zatočenja.

29. Na osnovu ovih faktora, Pretresno vijeće je identifikovalo četiri svjedoka koji predstavljaju reprezentativan uzorak iskaza čije se prihvatanje traži Zahtjevom: Aleksandr Višnjevski, KDZ196, Marcus Helgers i Jonathon Riley. Pored toga što je iskaz Jonathona Rileya reprezentativan, on na nekoliko mjesta u svojim izjavama pominje djelovanje Ratka Mladića. Ratko Mladić je imenovani pripadnik navodnog udruženog zločinačkog poduhvata i Vijeće smatra da se za djela i ponašanje Ratka Mladića o kojima govori Jonathon Riley može smatrati da su u bliskoj vezi s optuženim.

30. Izjave ostalih svjedoka Josepha Gelissena, Gunnara Westlunda, Hugh Nigtingalea, Griffithsa Evansa, Michaela Cornisha, KDZ112 i KDZ259 mogu biti prihvaćene na osnovu pravila 92bis. Pretresno vijeće napominje da te izjave ne odgovaraju uslovima iz pravila 92bis(B). Shodno tome, Pretresno vijeće će samo privremeno prihvatiti te izjave, do njihovog prijema u obliku koji je strogo u skladu s uslovima iz pravila 92bis(B).

D. Povezani dokazni predmeti

31. U svjetlu odluke Vijeća da Janusz Kalbarczyk mora svjedočiti *viva voce*, Pretresno vijeće ne mora ocjenjivati dokazne predmete povezane s njim. Isto tako, budući da će KDZ196, Marcus Helgers i Jonathon Riley sada svjedočiti na osnovu pravila 92ter, eventualne odluke u vezi s uvrštavanjem u spis dokaznih predmeta koji su povezani s njima odgađaju se dok svjedoci ne pristupe Vijeću radi davanja iskaza. O preostalim dokaznim predmetima na koje se odnosi Zahtjev biće riječi u daljnjem tekstu.

32. Za Josepha Gelissena, KDZ112, Griffithsa Evansa i KDZ259, tužilaštvo traži uvrštavanje u spis upitnika UN-a koje su popunili svjedoci (brojevi na osnovu pravila 65ter: 21206, 19322, 21207, odnosno 19324). U pismenim izjavama Josepha Gelissena, KDZ112, Griffithsa Evansa i KDZ259 nigdje se ne pominju ti upitnici, a izjave koje su dali ti svjedoci su jasne i razumljive i bez prihvatanja upitnika. Stoga, nijedan od četiri upitnika UN-a ne čini "neodvojivi i nezamjenjivi dio" iskaza Josepha Gelissena, KDZ112, Griffithsa Evansa i KDZ259 i neće biti prihvaćen.

²⁷ Odluka po trećem zahtjevu, par. 10.

33. Za KDZ259, tužilaštvo takođe traži uvrštavanje u spis jedne skice koju je napravio KDZ259 (broj 11747 na osnovu pravila 65ter). Na toj skici prikazano je područje u neposrednom okruženju mjesta na kom je bio KDZ259 i on se pominje i koristi na više mjesta u izjavi svjedoka. Vijeće smatra da pomenuta izjava ne bi bila jasna i razumljiva bez te skice. Stoga, navedena skica čini "neodvojivi i nezamjenjivi dio" izjave KDZ259 i biće prihvaćena u zapečaćenom obliku.

III. Dispozitiv

33. Iz gorenavedenih razloga, na osnovu pravila 54, 89 i 92bis Pravilnika, Pretresno vijeće ovim **DJELIMIČNO ODOBRAVA** Zahtjev, i

1) **NALAŽE** da:

(a) Sljedeće izjave svjedoka i povezani dokazni predmeti budu privremeno prihvaćeni bez pozivanja svjedoka da pristupe radi unakrsnog ispitivanja, pod uslovom da tužilaštvo dostavi izjave svjedoka u obliku koji je u potpunosti u skladu s pravilom 92bis(B):

i. Izjave svjedoka Gunnara Westlunda, Hugh Nightingalea, Griffithsa Evansa i Michaela Cornisha;

ii. Izjave svjedoka KDZ112 i KDZ259, koje će biti prihvaćene u zapečaćenom obliku;

iii. Izjava svjedoka Josepha Gelissena, izuzimajući dvije rečenice koje su pomenute u paragrafu 2 gore, koje će tužilaštvo redigovati;

iv. Skica koju je napravio KDZ259 (broj 11747 na osnovu pravila 65ter), koja će biti prihvaćena u zapečaćenom obliku;

(b) Aleksandr Višnjevski, KDZ196, Marcus Helgers i Jonathon Riley biće pozvani da daju iskaz Pretresnom vijeću u skladu s odredbama pravila 92ter; i

(c) Janusz Kalbarczyk biće pozvan da svjedoči pred Vijećem *viva voce*;

2) **TRAŽI** od Sekretarijata da dodijeli brojeve dokaznog predmeta: (i) izjavama svjedoka Gunnara Westlunda, Hugh Nightingalea, Griffithsa Evansa, Michaela Cornisha, KDZ112 i

KDZ259; (ii) redigovanoj izjavi svjedoka Josepha Gelissena; i (iii) skici koju je napravio KDZ259;

3) **ODGAĐA** rješavanje o uvrštavanju u spis izjava svjedoka Aleksandra Višnjevskog, KDZ196, Marcusa Helgersa i Jonathona Rileya, kao i povezanih dokaznih predmeta dok svjedoci ne budu pozvani da daju iskaz pred Vijećem; i

4) **ODBIJA** Zahtjev u svim drugim aspektima.

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu je engleska verzija mjerodavna.

/potpis na originalu/
sudija O-Gon Kwon,
predsjedavajući

Dana 2. novembra 2009.
U Haagu,
Nizozemska

[pečat Međunarodnog suda]